

MUZEOLŠKI TRETMAN JEDNOG DO SADA NEPOZNATOG FOTOGRAFSKOG OPUSA KAO CJELINE

Mr. sci. Mladen Grčević
Zagreb

Zanimljiva ideja da se na samo jednome mjestu i u samo jednom broju stručnog časopisa pokuša sagledati kompleksna problematika interdisciplinarnih odnosa i međuovisnosti muzejske djelatnosti i fotografije zaslužuje posebnu pozornost.

Kad fotografiju spominjemo u ovom kontekstu, pomišljamo u prvom redu na njezinu višestruku prisutnost na svim razinama muzejske djelatnosti, pri čemu je na jednoj strani tretiramo kao dokument i pomoćno sredstvo u radu stručnjaka, dok je na drugoj, višoj i zahtjevnijoj strani, prihvaćamo kao predmet čuvanja, stručne obrade i prezentacije u muzejskom prostoru ili na izložbama.

Sličnu problematiku odnosa fotografije i struke nalazimo i u nekim drugim srodnim djelatnostima, prije svega u konzervatorskim zavodima, državnim arhivima i velikim bibliotekama (najveće fotografske zbirke u svijetu drže upravo biblioteke i to prvenstveno one u Parizu, New Yorku i Washingtonu!), pa se i njihovi problemi u vezi s fotografijom najčešće rješavaju na gotovo identičan način, naročito na području katalogiziranja, čuvanja, preventivne zaštite i restauriranja fotografija na papiru ili na drugim podlogama (metal, tekstil, staklo). Zajednički će svima biti i problemi čuvanja i obrade negativna na filmovima, koji su lako zapaljivi, a osim toga i posebno osjetljivi na mikroklimatske uvjete. U laboratorijima suvremenih ustanova stari se negativni (a oni su s muzeološkog i kulturološkog aspekta i najvredniji) kopiraju na nezapaljive podloge i unose u kompjutorske sustave.

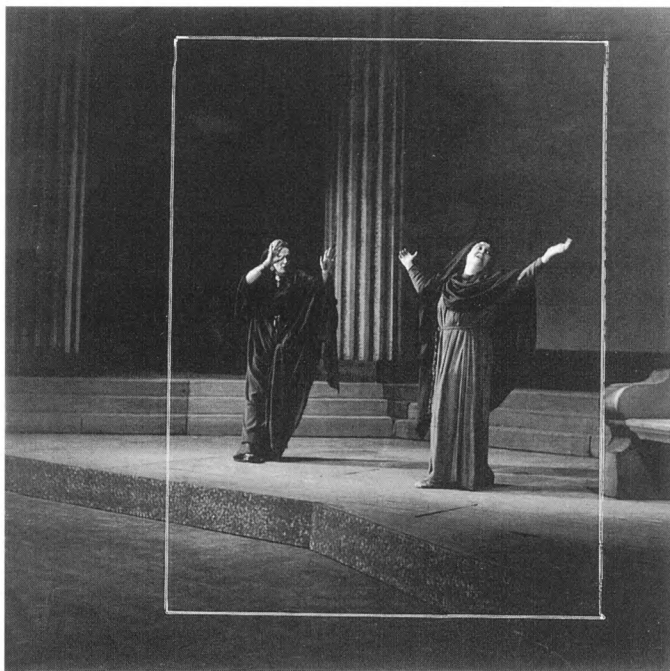
Upravo na toj liniji razmišljanja odlučio sam ovaj prijedlog posvetiti jednom recentnom primjeru iz moje prakse, jer sam početkom ove godine poklonio Hrvatskom državnom arhivu oveću zbirku mojih negativa koji su preko pola stoljeća čamili u zatvorenim ladicama. Na inicijativu urednice Lade Dražin Trbuljak, da se ovom prilikom obradi jedan muzeološki zanimljivi, a široj i stručnoj javnosti malo poznati opus, odnosno cjelina, nastojat ću malo podrobnije govoriti o spomenutoj donaciji, koja se, čini mi se, potpuno uklapa u spomenutu kategoriju.

Radi se, naime, o jednoj kompletno obrađenoj i zaokruženoj cjelini, zbirci fotografskih negativa snimljenih u Hrvatskom narodnom kazalištu između 1942. i 1947. godine. Taj komplet obuhvaća snimke svih dramskih, muzičkih i baletnih predstava iz tog razdoblja, njih ukupno 92, a sastoji se od 1 760 numeriranih, precizno datiranih i dobro očuvanih negativa

veličine 6x6 cm, među kojima je 657 prepoznatih portreta glumaca i 537 snimaka kazališnih scena. Naglasak na prepoznavanju glumaca ukazuje ujedno i na najteži dio posla u formiranju zbirke, jer se radilo o vremenskom otklonu od pola stoljeća u kojem su se čak i nekad najpoznatiji likovi hrvatskoga glumišta počeli gubiti u generacijskom pamćenju ali i zaboravu. Prizivajući vlastito sjećanje, a uz pomoć originalnih kazališnih programa iz vremena, na svim smo portretima mogli pribilježiti ne samo ime i prezime, nego i datum snimanja, te naslov predstave u kojoj su sudjelovale snimljene osobe. Ovdje moram zahvaliti na svesrdnoj pomoći voditelju odsjeka za povijest hrvatskoga kazališta HAZU-a dr. Branku Hećimoviću i arhivskoj tehničarki Marici Bugarin, bez kojih tako precizna obrada zbirke ne bi bila provediva.

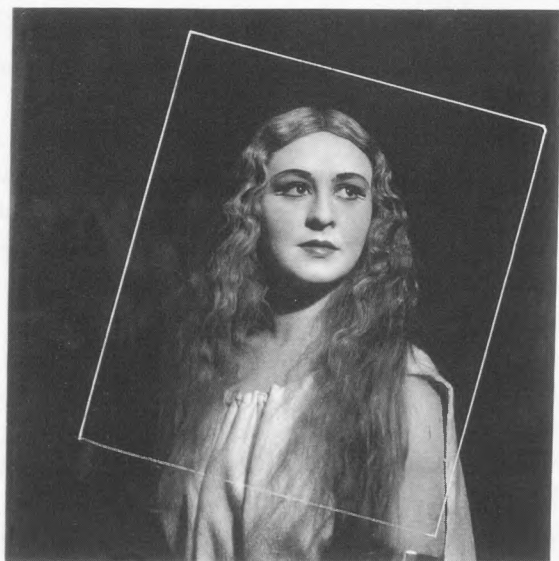
Formiranje zbirke kao dovršene cjeline

U svom definitivnom obliku zbirka se sastoji od 1 760 numeriranih, datiranih i po predstavama složenih negativa, zatim kompleta svih kopija veličine 12,7x12,7 cm složenih u kutije s razdjelnim kartonima i svim podacima o autorima dramskih tekstova, o kompozitorima, redateljima i scenografima pojedinih predstava, te konačno sredenoga kompleta originalnih kazališnih programa (u pretisku), koji spomenutim podacima pružaju potpunu autentičnost. Vrlo zahtjevan posao povećavanja kopija za fototeku, uz pojedinačni (ne serijski) pristup svakom od 1.760 negativa, izvela je, na visokom kvalitetnom nivou, laborantica arhivske fotoslužbe Marijana Župčić.

Fedra (Racine), u Hrvatskom narodnom kazalištu fotografirao g. Mladen Grčević, 1942. godine

© Zbirka kazališne fotografije Mladena Grčevića, Hrvatski državni arhiv, Zagreb

SREBRENKA
JURINAC

Rajniko zlato (Wagner), u Hrvatskom narodnom kazalištu fotografirao g. Mladen Grčević, 1943. godine

© Zbirka kazališne fotografije Mladena Grčevića, Hrvatski državni arhiv, Zagreb

Zbirka je dopunjena i opremljena nizom preglednih popisa predstava i svih protagonista, uz naznaku brojeva odgovarajućih negativa i kopija. Na taj je način omogućeno lako i gotovo trenutačno nalaženje svakog traženog portreta ili kazališne scene. U slučaju Hrvatskoga državnog arhiva i njegova središnjeg laboratorija, od svakog se numeriranog uzorka može neposredno naručiti izrada povećanja.

Specifikum zbirke je autorsko kadriranje svih fotografija, na kojima je bijelom bojom ucrtan definitivni izrez, kao što je prikazano na dva primjerka reproducirana u prilogu. Prema darovnom ugovoru ovi su izrezi za svakog fotolaboranta obvezujući.

Spomenuti popisi, koji su sastavni dio zbirke, sadržavaju sljedeće podatke:

- Pregled svih snimljenih predstava po rednom broju.
- Abecedni popis portretiranih osoba (odvojeno dramskih, opernih i baletnih umjetnika) s oznakom brojeva negativa od kojih su pojedini, po izboru autora, zaokruženi i time preporučeni za reproduciranje i izlaganje.
- Popis redatelja s brojevima njihovih predstava.
- Popis scenografa s brojevima predstava i označenom preporukom za reproduciranje.
- Popisi dramskih autora i skladatelja s brojevima njihovih izvedenih predstava.

Takvom preglednom i funkcionalnom sistematizacijom zbirka je praktički dovršena kao sadržajno i vremenski precizno definirana cjelina. Slijedi još prezentacija odabranih fotografija kroz izložbe, a u pripremi je i oveća fotomonografska mapa s

reprodukcijama na slobodno stojećim listovima koji će se također moći samostalno izlagati. U skladu sa zahtjevima suvremene muzeološke prakse predviđeno je kopiranje najznačajnijih negativa na nezapaljivu podlogu, zatim njihovo unošenje u sistem kompjutora, te konačno izrada CD-ROM-a preko kojega bi ta, danas već povijesna zbirka, postala dostupna najširem krugu zainteresiranih pojedinaca i ustanova u zemlji, a i u inozemstvu.

Zbirka je u funkciji od 14. siječnja 2000., kada je potpuno sređena i opremljena predana Hrvatskom državnom arhivu, uz posebnu želju darovatelja da se njome u znanstvene svrhe koristi i Zavod za teatrologiju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

Summary

The Museological Treatment of a Newly Discovered Photographic Opus as a Whole

At the beginning of the year the author donated a large collection of negatives that were locked up in drawers for more than 50 years to the Croatian State Archives.

The donation was a completely catalogued and rounded whole, a collection of photographic negatives photographed at the Croatian National Theatre in the period between 1942 and 1947. The collection holds 1760 numbered and dated photographs arranged for each production, as well as a complete set of 12.7 x 12.7 cm prints of all negatives placed in boxes separated with cards with all information concerning the authors of dramas, composers, directors and set designers of individual productions, as well as a final catalogued set of original theatre programmes (reprints) that authenticate all the listed data.

The specific value of the collection is the artistic framing of all photographs, with a definite cut made in white. This clear and functional systematisation of the collection means that it is practically complete as a thematically and historically precisely defined whole. All that is needed now is to present selected photographs through exhibitions, and work is being done on a large monograph of photographs with reproductions on separate pages that can also be exhibited individually. The most valuable negatives will need to be copied to a non-inflammable film, digitalised and made into a CDROM that would make this historical collection accessible to the broadest circle of those interested, including individuals and institutions in Croatia and abroad.